

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра соціальної роботи та реабілітації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
_____ САВИЦЬКА І.М.

«_____» _____ 2025 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри соціальної роботи та
реабілітації

Протокол № 3 від 26.03.2025 р.

Завідувач кафедри _____ СОПІВНИК І.В.

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Соціальна робота»
першого (бакалаврського) рівня

_____ ОСАДЧЕНКО І.І.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ІНКЛЮЗІЇ ТА БЕЗБАР'ЄРНОСТІ

Галузь знань: *I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення*
Спеціальність: *I01 Соціальна робота та консультування*
Освітня програма: *«Соціальна робота»*
Факультет: *гуманітарно-педагогічний*
Розробники: *Демченко І.І., д-р. пед. наук, проф.*

м. Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Основи соціальної інклюзії та безбар'єрності»

Освітній компонент «Основи соціальної інклюзії та безбар'єрності» є **нормативним** (цикл спеціальної (фахової) підготовки).

Основними завданнями курсу є:

- ознайомити студентів із нормативно-правовими основами, науково-теоретичними та прикладними питаннями організації соціальної інклюзії осіб з особливостями розвитку на міжнародному, державному, територіальному рівнях;
- формувати навички організації, забезпечення доступності та безперешкодного надання соціальних послуг різним категоріям отримувачів соціальних послуг; умінь безбар'єрного спілкування; уважного ставлення до потреб мешканців, особливо вразливих категорій;
- розвивати у студентів вміння та навички використовувати теоретичні та практичні знання в майбутній професійній діяльності з різними категоріями отримувачів соціальних послуг.

Галузь знань, спеціальність (спеціалізація), освітній ступінь		
Галузь знань	І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення	
Спеціальність	І01 Соціальна робота та консультування	
Освітньо-професійна програма	«Соціальна робота»	
Освітній ступінь	перший (бакалаврський)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	третій	третій
Семестр	четвертий	четвертий
Лекційні заняття	60 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	4 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	60 год.	108 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин: аудиторних самостійної роботи студента	4 год.	—

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета курсу полягає у підготовці майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності в умовах інклюзивного соціального простору.

Набуття компетентностей:

інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

1. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення (ФК 10).

2. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, тендерних, етнічних та інших особливостей, в тому числі на етапі раннього втручання (ФК 11)

3. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад (ФК 15).

4. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи (ФК 16).

5. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах (ФК 20).

Програмні результати навчання (ПРН)

1. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки (ПРН 15).

3. ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів (ПРН 17)

4. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин (ПРН 19).

5. Організовувати соціальну підтримку, порядок та методи проведення комплексного визначення стану та індивідуальних потреб отримувачів соціальних послуг; складати індивідуальний план надання соціальних послуг; застосовувати техніки інтерв'ювання та консультування отримувачів соціальних послуг (ПРН 24).

2. Програма та структура навчальної дисципліни «Основи соціальної інклюзії та безбар'єрності»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі					с.р.
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	пр.	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1. Соціальна інклюзія: забезпечення прав та інтересів осіб з інвалідністю													
Тема 1. Проблеми інвалідності та інклюзивний підхід	6	2	2			2	6	2					4
Тема 2. «Лінза інвалідності» – інструмент для розробки та впровадження соціальної інклюзивної політики.	6	2	2			2	6	2					4
Тема 3. Нормативно-правові основи інклюзивної політики	6	2	2			2	6						6
Тема 4. Соціальна інклюзія – рівність можливостей для всіх	6	2	2			2	6		2				4
Тема 5. Запровадження соціальної інклюзії в розумних містах: краший зарубіжний та український досвід	6	2	2			2	6						6
Тема 6. Соціальна інклюзія різних категорій отримувачів соціальних послуг	6	2	2			2	6						6
Тема 7. Основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні Навички	6	2	2			2	6						6
Разом за модулем 1	42	14	14			14	42	4	2				36
Модуль 2. Безбар'єрність як філософія суспільства без обмежень													
Тема 8. Поняття та правові основи створення безбар'єрного простору в Україні	6	2	2			2	6						6
Тема 9. Особливості забезпечення фізичної безбар'єрності	6	2	2			2	6	2					4
Тема 10. Особливості інформаційної безбар'єрності	6	2	2			2	6						6
Тема 11. Особливості суспільної громадянської безбар'єрності	6	2	2			2	6		2				4
Тема 12. Особливості економічної безбар'єрності	6	2	2			2	6						6
Тема 13. Особливості цифрової безбар'єрності	6	2	2			2	6	2					4
Тема 14. Особливості освітньої безбар'єрності	6	2	2			2	6						6
Тема 15. Формування інклюзивної культури в суспільстві	6	2	2			2	6						6
Разом за модулем 2	48	16	16			16	48	4	2				42
Усього годин	120	30	30			30	120	8	8				104

3. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Проблеми інвалідності та інклюзивний підхід	2
2	Тема 2. «Лінза інвалідності» – інструмент для розробки та впровадження соціальної інклюзивної політики.	2
3	Тема 3. Нормативно-правові основи інклюзивної політики	2
4	Тема 4. Соціальна інклюзія – рівність можливостей для всіх	2
5	Тема 5. Запровадження соціальної інклюзії в розумних містах: кращий зарубіжний та український досвід	2
6	Тема 6. Соціальна інклюзія різних категорій отримувачів соціальних послуг	2
7	Тема 7. Основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні	2
8	Тема 8. Поняття та правові основи створення безбар'єрного простору в Україні	2
9	Тема 9. Особливості забезпечення фізичної безбар'єрності	2
10	Тема 10. Особливості інформаційної безбар'єрності	2
11	Тема 11. Особливості суспільної громадянської безбар'єрності	2
12	Тема 12. Особливості економічної безбар'єрності	2
13	Тема 13. Особливості цифрової безбар'єрності	2
14	Тема 14. Особливості освітньої безбар'єрності	2
15	Тема 15. Формування інклюзивної культури в суспільстві	2
		30

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Проблеми інвалідності та інклюзивний підхід	2
2	Тема 2. «Лінза інвалідності» – інструмент для розробки та впровадження соціальної інклюзивної політики.	2
3	Тема 3. Нормативно-правові основи інклюзивної політики	2
4	Тема 4. Соціальна інклюзія – рівність можливостей для всіх	2
5	Тема 5. Запровадження соціальної інклюзії в розумних містах: кращий зарубіжний та український досвід	2
6	Тема 6. Соціальна інклюзія різних категорій отримувачів соціальних послуг	2
7	Тема 7. Основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні	2
8	Тема 8. Поняття та правові основи створення безбар'єрного простору в Україні	2
9	Тема 9. Особливості забезпечення фізичної безбар'єрності	2

10	Тема 10. Особливості інформаційної безбар'єрності	2
11	Тема 11. Особливості суспільної громадянської безбар'єрності	2
12	Тема 12. Особливості економічної безбар'єрності	2
13	Тема 13. Особливості цифрової безбар'єрності	2
14	Тема 14. Особливості освітньої безбар'єрності	2
15	Тема 15. Формування інклюзивної культури в суспільстві	2
		30

5. Теми самостійних робіт

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Проблеми інвалідності та інклюзивний підхід	2
2	Тема 2. «Лінза інвалідності» – інструмент для розробки та впровадження соціальної інклюзивної політики.	2
3	Тема 3. Нормативно-правові основи інклюзивної політики	2
4	Тема 4. Соціальна інклюзія – рівність можливостей для всіх	2
5	Тема 5. Запровадження соціальної інклюзії в розумних містах: кращий	2
6	Тема 6. Соціальна інклюзія різних категорій отримувачів соціальних послуг	2
7	Тема 7. Основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні	2
8	Тема 8. Поняття та правові основи створення безбар'єрного простору в	2
9	Тема 9. Особливості забезпечення фізичної безбар'єрності	2
10	Тема 10. Особливості інформаційної безбар'єрності	2
11	Тема 11. Особливості суспільної громадянської безбар'єрності	2
12	Тема 12. Особливості економічної безбар'єрності	2
13	Тема 13. Особливості цифрової безбар'єрності	2
14	Тема 14. Особливості освітньої безбар'єрності	2
15	Тема 15. Формування інклюзивної культури в суспільстві	2
		30

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних, самостійних робіт, проектів;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання

7. Методи навчання

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;

- метод перевернутого класу / змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи / мозкового штурму;
- метод гейміфікованого навчання;
- рольове моделювання;
- рефлексивні методи;
- експертне навчання

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Соціальна інклюзія: забезпечення прав та інтересів осіб з інвалідністю		
<i>ПР, СР</i> Тема 1. Проблеми інвалідності та інклюзивний підхід	ПРН 15, ПРН 17, ПРН 19. Знати: основні проблеми інвалідності та їх вплив на соціальну інтеграцію, принципи інклюзивного підходу в соціальній роботі, роль суспільства у формуванні ставлення до осіб з інвалідністю. Уміти: аналізувати проблеми інвалідності та пропонувати рішення для підвищення соціального добробуту (ПРН 15), встановлювати довірливі взаємини з отримувачами СП на основі етичних принципів (ПРН 17), виявляти сили осіб з інвалідністю та залучати їх ресурси для розв'язання проблеми (ПРН 19). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в соціальній сфері з комплексністю та невизначеністю умов); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 20 (спрямування соціального захисту осіб у складних життєвих обставинах))	6/3

<i>ПР, СР</i> Тема 2. «Лінза інвалідності» – інструмент для розробки та впровадження соціальної інклюзивної політики	ПРН 15, ПРН 19, ПРН 24. Знати: принципи використання «лінзи інвалідності» для розробки інклюзивної політики, роль різних суб'єктів (держава, громади) у захисті прав осіб з інвалідністю, методи оцінки потреб для впровадження інклюзивних політик. Уміти: застосовувати «лінзу інвалідності» для аналізу соціальної політики (ПРН 15), організовувати взаємодію з суб'єктами суспільства для захисту прав осіб з інвалідністю (ПРН 24), залучити ресурси громади для підтримки інклюзивних ініціатив (ПРН 19). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 8 (застосування сучасних методів роботи із соціальними об'єктами), ФК 14 (організація професійної діяльності)).	6/3
<i>ПР, СР</i> Тема 3. Нормативно-правові основи інклюзивної політики	ПРН 15, ПРН 24. Знати: основні нормативно-правові акти, що регулюють інклюзивну політику в Україні та світі, засоби технічного забезпечення мобільності (протези, візки, адаптивні технології), процедури оцінки потреб у технічних засобах для осіб з інвалідністю. Уміти: проаналізувати нормативно-правову базу для прийняття рішень щодо соціального захисту (ПРН 15), організовувати процес оцінки потреб у технічних засобах та складати індивідуальні плани (ПРН 24), застосовувати знання про технічні засоби для підвищення мобільності отримувачів СП. Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 14 (організація професійної діяльності), ФК 20 (сприяння соціальному захисту)).	6/3
<i>ПР, СР</i> Тема 4 . Соціальна інклюзія – рівність можливостей для всіх	ПРН 15, ПРН 19, ПРН 24. Знати: принципи забезпечення рівності можливостей у соціальній інклюзії, основи Міжнародної класифікації функціонування (МКФ) та її застосування, методи оцінки функціональних обмежень. Уміти: аналізувати потреби отримувачів СП для забезпечення рівних можливостей (ПРН 15), застосовувати принципи ICF для оцінки втрат функціональності (ПРН 24), виявляти сили отримувачів СП для підтримки їхньої інтеграції (ПРН 19). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 8 (застосування сучасних методів роботи), ФК 20 (сприяння соціальному захисту)).	5/3

<i>ПР, СР</i> Тема 5. Запровадження соціальної інклюзії в розумних містах: кращий зарубіжний та український досвід	ПРН 15, ПРН 19. Знати: приклади впровадження соціальної інклюзії в розумних містах (Україна та світ), програми підтримки осіб з інвалідністю, таких як автошколи та цифрова освіта, роль технологій у підвищеній доступності для осіб з інвалідністю. Уміти: аналізувати кращі практики інклюзії для прийняття рішень щодо соціального добробуту (ПРН 15), залучати ресурси громади для реалізації інклюзивних програм, таких як цифрова освіта (ПРН 19), оцінювати ефективність програми інклюзії в розумних містах. Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 8 (застосування сучасних методів роботи), ФК 20 (сприяння соціальному захисту)).	6/4
<i>ПР, СР</i> Тема 6. Соціальна інклюзія різних категорій отримувачів соціальних послуг	ПРН 15, ПРН 17, ПРН 19, ПРН 24. Знати: особливості інклюзії для різних категорій отримувачів соціальних послуг (діти, дорослі, літні люди), принципи організації реабілітаційної допомоги особам з інвалідністю, техніка консультування та інтерв'ювання для оцінки потреб. Уміти: організовувати соціальну підтримку та складати індивідуальні плани реабілітації (ПРН 24), встановлювати довірливі взаємовідносини з отримувачами СП для надання психологічної підтримки (ПРН 17), виявляти сили отримувачів СП для їх інтеграції та реабілітації (ПРН 19), приймати рішення для підвищення соціального добробуту різних категорій отримувачів СП (ПРН 15). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 8 (застосування сучасних методів роботи), ФК 20 (сприяння соціальному захисту)).	7/4
<i>ПР, СР</i> Тема 7. Основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні	ПРН 15, ПРН 17, ПРН 24. Знати: систему соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні, принципи організації безбар'єрного працевлаштування, техніка консультування для підтримки працездатності осіб з інвалідністю. Уміти: аналізувати потреби отримувачів СП для забезпечення їх соціального захисту (ПРН 15), організовувати підтримку працевлаштування через складання індивідуальних планів (ПРН 24), встановлювати довірливі взаємини для підтримки отримувачів СП у процесі працевлаштування (ПРН 17). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 14 (організація професійної діяльності), ФК 20 (сприяння соціальному захисту)).	8/5
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Безбар'єрність як філософія суспільства без обмежень		

<i>ПР, СР</i> Тема 8. Поняття та правові основи створення безбар'єрного простору в Україні	ПРН 15, ПРН 24. Знати: поняття безбар'єрного простору та його значення для соціальної інклюзії, правові основи створення безбар'єрного середовища в Україні, основні положення Національної стратегії безбар'єрності та її план реалізації. Уміти: аналізувати правові документи для прийняття рішення про створення безбар'єрного простору (ПРН 15), організовувати заходи для реалізації Національної стратегії безбар'єрності (ПРН 24), оцінювати ефективність заходів із забезпечення безбар'єрності. Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в соціальній сфері з комплексністю та невизначеністю умов); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 14 (організація професійної діяльності), ФК 20 (сприяння соціального захисту осіб у складних життєвих обставинах)).	5/3
<i>ПР, СР</i> Тема 9. Особливості забезпечення фізичної безбар'єрності	ПРН 15, ПРН 19, ПРН 24. Знати: основні принципи фізичної безбар'єрності (доступність будівництва, транспорту, громадських місць), типи фізичних бар'єрів та їх вплив на осіб з інвалідністю, стратегії подолання фізичних бар'єрів у суспільстві. Уміти: виявляти фізичні бар'єри та пропонувати рішення для їх усунення (ПРН 15), залучати ресурси громади для створення фізично доступного середовища (ПРН 19), організовувати оцінку потреби у фізичній безбар'єрності (ПРН 24). Компетентності: інтегральна: здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 8 (застосування сучасних методів роботи із соціальними об'єктами), ФК 20 (спрямування соціального захисту)).	5/3
<i>ПР, СР</i> Тема 10. Особливості інформаційної безбар'єрності	ПРН 15, ПРН 19, ПРН 24. Знати: принципи інформаційної безбар'єрності (доступність інформації для всіх груп населення), техніка створення доступного інформаційного контенту (шрифти Брайля, аудіоформати, легкий текст), роль інформаційної безбар'єрності у підвищенні соціального добробуту. Уміти: аналізувати інформаційні бар'єри та пропонувати рішення для їх усунення (ПРН 15), організовувати доступ до інформації для осіб із безліччю потреб (ПРН 24), залучити ресурси для створення інформаційно безбар'єрного середовища (ПРН 19). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 8 (застосування сучасних методів роботи), ФК 20 (сприяння соціальному захисту)).	5/3

<i>ПР, СР</i> Тема 11. Особливості суспільної та громадянської безбар'єрності	ПРН 15, ПРН 19. Знати: принципи суспільної та громадянської безбар'єрності (участь у громадському житті, доступ до прав), концепцію універсального дизайну та його застосування в інфраструктурі, роль громади у забезпеченні громадянської безбар'єрності. Уміти: аналізувати бар'єри в суспільній участі та пропонувати рішення (ПРН 15), застосовувати принципи універсального дизайну для створення інклюзивної інфраструктури (ПРН 19), залучати ресурси громади для підтримки громадянської безбар'єрності. Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 8 (застосування сучасних методів роботи), ФК 20 (сприяння соціальному захисту)).	5/3
<i>ПР, СР</i> Тема 12. Особливості економічної безбар'єрності	ПРН 15, ПРН 19, ПРН 24. Знати: принципи економічної безбар'єрності (доступ до праці, фінансових ресурсів, соціальних виплат), бар'єри економічної участі осіб з інвалідністю та маломобільних груп, програми підтримки економічної інклюзії в Україні. Уміти: аналізувати економічні бар'єри та пропонувати рішення для їх усунення (ПРН 15), організовувати підтримку економічної участі через індивідуальні плани (ПРН 24). Залучати ресурси громади для забезпечення економічної безбар'єрності (ПРН 19). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні: (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 14 (організація професійної діяльності), ФК 20 (сприяння соціальному захисту)).	5/3
<i>ПР, СР</i> Тема 13. Особливості цифрової безбар'єрності	ПРН 15, ПРН 19, ПРН 24. Знати: принципи цифрової безбар'єрності (доступність вебресурсів, додатків), особливості роботи державного порталу Дія для осіб з інвалідністю, технічні стандарти цифрової доступності (WCAG). Уміти: аналізувати цифрові бар'єри та пропонувати рішення для їх усунення (ПРН 15), організовувати доступ до цифрових ресурсів через оцінку потреб (ПРН 24), залучити ресурси для створення цифрового безбар'єрного середовища (ПРН 19). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 8 (застосування сучасних методів роботи), ФК 20 (сприяння соціальному захисту)).	5/3

<i>ПР, СР</i> Тема 14. Особливості освітньої безбар'єрності	ПРН 15, ПРН 17, ПРН 24. Знати: принципи освітньої безбар'єрності (доступ до освіти, адаптивні методи навчання), бар'єри в освітньому процесі для осіб з інвалідністю, техніка консультивання для підтримки освітньої інклюзії. Уміти: аналізувати освітні бар'єри та пропонувати рішення для їх усунення (ПРН 15), організовувати підтримку в освітньому процесі через індивідуальні плани (ПРН 24), встановлювати довірливі взаємини для підтримки учнів з особливими потребами (ПРН 17). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 8 (застосування сучасних методів роботи), ФК 20 (сприяння соціальному захисту)).	7/3
<i>ПР, СР</i> Тема 15. Формування інклюзивної культури в суспільстві	ПРН 15, ПРН 17, ПРН 19. Знати: принципи формування інклюзивної культури в суспільстві, рекомендації «Довідника безбар'єрності» для коректного спілкування, роль соціальних працівників у просуванні інклюзивної культури. Уміти: просувати інклюзивну культуру через практичні рішення (ПРН 15), встановлювати довірливі взаємини на основі коректного спілкування (ПРН 17), залучати ресурси громади для формування інклюзивного суспільства (ПРН 19). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі в соціальній сфері); спеціальні (ЗК 11 (вміння виявляти та вирішувати проблеми), ФК 8 (застосування сучасних методів роботи), ФК 20 (сприяння соціальному захисту)).	8/4
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий проект/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4471>)
- посилання на цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;

10. Рекомендована література

Основна література:

1. Альбом безбар'єрних рішень. URL: [https://mtu.gov.ua/files/big_city_lab_album_war_chapt_1-4-1_compressed%20\(1\).pdf](https://mtu.gov.ua/files/big_city_lab_album_war_chapt_1-4-1_compressed%20(1).pdf)
2. «Безбар'єрна грамотність» [Серія 1](#)
3. «Безбар'єрна грамотність» [Серія 2](#)
4. «Довідник безбар'єрності» URL: <https://bf.in.ua>
5. Безбар'єрна грамотність URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/barrier-free-literacy>
6. [Безбар'єрний простір в Україні: новація, яка покликана забезпечити рівні права для всіх українців](#)
7. Вашкович В. В. Посібник волонтера / В. В. Вашкович, О.Ю. Василенко, Т. О. Карабін, Я. В. Лазур, В. В. Манзюк, В. М. Рошканюк. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 88 с.
8. Волгіна О. М., Іванова О. Л. Соціальний супровід людей з інвалідністю на робочому місці : посібник. ПРООН в Україні, Спільна Програма «Сприяння інтеграційній політиці та послугам для людей з інвалідністю в Україні». Київ : Ваіте, 2018. 36 с.
9. Гендерний аудит доступності : методичні рекомендації / Л. Ю. Байда, Я. В. Грибальський ; Нац. Асамблея людей з інвалідністю України. Київ, 2018. 72 с.
10. Держава без бар'єрів URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/barrier-free-government>
11. Державні будівельні норми України «Інклюзивність будівель і споруд.

Основні положення. ДБН В 2.2-40:2018», с. 12, 2018, URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/03/DBN-V2240-2018.pdf>

12. [Державна політика щодо захисту прав дітей: міжнародно — національні правові аспекти](#)

13. [Довідник безбар'єрності](#)

14. [Довідник безбар'єрності, як новий вимір норм безбар'єрної мови](#)

15. Ждан П., Іванова О., Лебідь М., Назаренко В., Соцька А., Фролова С. Соціальна інтеграція людей з інвалідністю в аграрному секторі : посібник. Під редакцією О. Іванова. Київ, 2022. 44 с

16. Іванова О., Лебідь М., Брем С., Свет Є. Універсальний дизайн у громаді: простір, предмети, інформація та послуги . URL: file:///C:/Users/ACER/Downloads/UniversalDesign-ItemsSpaceInfoServices_Brochure_Web_1.pdf

17. Інклюзивний вебдизайн URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/inkluzivnij-vebdizajn>

18. Інклюзія в дії: стратегії впровадження в Україні та світі : кол. моногр. / [авт. кол.: О. Л. Главацька, Н. М. Горішна, Г. І. Слезанська та ін.]. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2022. 326 с.

19. [ІНФОРМАЦІЙНА КОМПАНІЯ «Для дітей суспільство без бар'єрів»](#)

20. [Комунікаційна стратегія з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року](#)

21. Методика проведення аудиту доступності об'єктів, на яких розташовані виборчі дільниці / автори: Н. Скрипка, Я. Грибальський, В. Азін ; ред.: О. Журбенко, Л. Магдюк, Ю. Кривінчук ; Нац. Асамблея людей з інвалідністю України ; Міжн. фундація виборчих систем. Київ, 2018. 54 с.

22. Мірошніченко О., Назаренко В., Степаненко О., Соцька А., Ждан П. Працевлаштування осіб з інвалідністю: практичний посібник За редакцією О. Мірошніченка. Київ, 2023. с. 80.

23. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року URL: <https://cutt.ly/yO2PRCs>

24. [План заходів на 2021 і 2022 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року](#)

25. План заходів на 2023-2024 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/372-2023-%D1%80#Text>

26. [Посібник "Дослідження доступності міських просторів"](#)

27. [Посібник "Універсальний дизайн в громаді"](#)

28. [Посібник з Європейського антидискримінаційного права](#)

29. [Посібник із безбар'єрності для реабілітаційних відділень](#)

30. Створення безбар'єрного середовища та соціальна інклюзія: світовий досвід для України : аналіт. доп. / [Зубченко С. О., Каплан Ю. Б., Тищенко Ю. А.]. Київ : НІСД, 2020. 24с.

31. Універсальний дизайн в медичних закладах : метод. посібник / автори-упоряд.: Л. Байда, О. Іванова ; ПРООН в Україні, Спільна Програма «Сприяння

інтеграційній політиці та послугам для людей з інвалідністю в Україні. Київ : Ваіте, 2019. 59 с.

32. Ухвалено План заходів з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukhvaleno-plan-zakhodiv-z-realizatsii-natsionalnoi-stratehii-iz-stvorennia-bezbariernoho-prostoru-v-ukraini>

33. Цифрові технології для людей з інвалідністю – комплексний серіал з практичними порадами, як цифрові технології можуть спростити та полегшити щоденне життя людям із різними типами інвалідності. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/digital-for-persons-with-disabilities>

Додаткова література:

1. [Айдендика](#)
2. [Альбом безбар'єрних рішень](#)
3. [Гайд безбар'єрних подій](#)
4. Городецька Г. Інклюзія. Темпора. 2022., 144 с.
5. Дія.Безбар'єрність <https://bf.diia.gov.ua/>
6. [Збірник матеріалів: Інклюзія в мистецькій освіті: виклики, практики, перспективи](#)
7. [Керівництво з використання дизайн-системи безбар'єрності](#)
8. Київська В. В. Пастухова Ю. В. Інклюзивна освіта. Проєкт "Рівний-рівному". *Завучу. Усе для роботи.* 2020. № 11/12. С. 33-42.
9. Клименко А. В. Інклюзія - запорука здорового суспільства. *Пед. майстерня.* 2019. № 4. С. 20-22.
10. [Книга «Світ без меж»](#)
11. [Комунікаційна стратегія з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року](#)
12. [Методичні рекомендації для мистецьких закладів: Анкета аудиту архітектурної доступності](#)
13. [Мистецтво для всіх: Ситуація з дотриманням культурних прав людей з інвалідністю в Україні \(2021\)](#)
14. [Огляд європейського законодавства та кращих практик безбар'єрності в інформаційній](#)
15. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : зб. наук. праць / за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої. Київ, 2017. вип. 12. 184 с.
16. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : науково-методичний збірник. Вип. 12 / [редкол.: В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Т. П. Вісковатова та ін. ; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєва] ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. Київ, 2017. 184 с.
17. [Посібник: Мистецькі коледжі: доступне освітнє середовище](#)
18. [Посібник: Мистецькі школи: доступне освітнє середовище](#)
19. [Практично-методичні рекомендації: Нотна система Луї Брайля як основа ефективного навчання дітей з порушеннями зору в мистецькій школі](#)

20. Універсальний дизайн : практичні поради для кожного / автори: І. Виртосу, Т. Печончик ; упоряд.: Л. Байда, А. Стеценко, К. Баграмян ; Програма розвитку ООН ; Нац. Асамблея людей з інвалідністю України. Київ. 39 с.

21. [EnableMe UA](#). Повний сучасний довідник з будь-яких питань інвалідності та дружнє ком'юніті для українців з ментальними розладами, хронічними захворюваннями та різними групами інвалідності

Інформаційні ресурси

1. [Blind.Net](#) Міжнародна мережа для користувачів з вадами зору.
2. [EnableMe UA](#). Повний сучасний довідник з будь-яких питань інвалідності та дружнє ком'юніті для українців з ментальними розладами, хронічними захворюваннями та різними групами інвалідності.
3. [Альбом безбар'єрних рішень](#)
4. [Безбар'єрність як цінність нової суспільної норми](#)
5. [Виконавчі провадження у форматі інформаційної та цифрової безбар'єрності](#)
6. [Державна реєстрації шлюбу осіб з інвалідністю](#)
7. [Державний портал Дія.Безбар'єрність](#). Як держава може допомогти у важливі моменти життя.
8. [Діджитал формат стягнення боргів](#)
9. Дія.Безбар'єрність <https://bf.dia.gov.ua/>
10. [Довідник безбар'єрності](#)
11. [Доступність нотаріальних послуг для осіб з інвалідністю: міф чи реальність?](#)
12. [Електронний Канадсько-український журнал спеціальної педагогіки, розміщений на сайті Канадсько-української дослідної групи \(CURT\)](#)
13. [Європейська соціальна хартія \(переглянута\) \(ETS N 163\) \(укр/рос\)](#)
14. Закон України [Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні](#)
15. [Конвенція про права інвалідів](#)
16. [Концепція розвитку інклюзивної освіти \(Наказ Міністерства освіти і науки України №912 від 01.10.2010\)](#)
17. [Міжнародний день людей з інвалідністю!](#)
18. [Найвища цінність для кожної людини — рівність у своїй гідності та правах](#)
19. [Національна Асамблея інвалідів України, Всеукраїнське громадське соціально-політичне об'єднання](#)
20. [Національна Асамблея людей з інвалідністю України](#). Актуальні новини про людей з інвалідністю. Корисна інформація, соціальний захист осіб з інвалідністю, нормативна база, працевлаштування, вакансії.
21. [Національна стратегія](#) із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року.
22. [Освітній серіал БЕЗБАР'ЄРНА ГРАМОТНІСТЬ](#)
23. [Освітній серіал ДЕРЖАВА БЕЗ БАР'ЄРІВ](#)

24. [Пам'ятка щодо спілкування із людьми з інвалідністю](#)
25. [План дій Ради Європи щодо сприяння правам і повній участі людей з обмеженими можливостями в суспільстві: покращення якості життя людей з обмеженими можливостями в Європі в 2006-2015 роках](#)
26. [Попередня подача документів громадської організації на перевірку та правовий аналіз](#)
27. [Права та обов'язки подружжя по утриманню](#)
28. [Реєстрація громадських організацій зі статусом юридичної особи в онлайн форматі](#)
29. [Реабілітаційний простір" Інтернет-портал Наукового товариства інвалідів "Інститут Соціальної політики"](#)
30. [Сайт інституту корекційної педагогіки та психології Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова](#)
31. [Сайт інституту спеціальної педагогіки АПН України](#)
32. [Сайт представництва міжнародної неурядової організації "Кожній Дитині" в Україні](#)
33. [Українське товариство глухих](#) Всеукраїнська організація осіб з інвалідністю зі слуху.
34. [Українське товариство сліпих](#) Всеукраїнська громадська організація людей з інвалідністю.
35. [Blind.Net](#) Міжнародна мережа для користувачів з вадами зору